

VRAŽDY V MIDSOMERU

V malebném městečku Causton v hrabství Midsomer žil sedlák John. Již několik let se snažil, aby mu jeho soused Charles odprodal část své louky, čímž by Johnovo stádo ovcí získalo přístup k napajedlu. John věděl, že Charlesův syn, který by po smrti svého otce louku zdědil, by byl ochoten část louky odprodat, a to dokonce pod cenou. Charles však zarputile jeho žádosti opakovaně odmítal se slovy: „Jen přes mou mrtvolu“.

Opilec Charles občas při svém návratu z hospody nedošel ani domů a ustlal si v hromadě pilin v areálu místní pily, kde pak vyspává až do rána. Když jednoho dne z rána hnal John své stádo ovcí na pastvu a uviděl Charlese spícího v hromadě pilin, vzpomenu si na jeho slova a dostal nápad. Počkal, až přijede valník naložený pilinami a jeho řidiče Patricka, který o Charlesovi v pilinách neměl ani tušení, iniciativně nasměroval při couvání s valníkem tak, aby plný náklad pilin vyklopil právě do míst, kde Charles spal. Spoléhal se, že se Charles v pilinách zadusí, nikdo jej pod hromadou pilin nenajde a od jeho syna pak část louky snadno a výhodně odkoupí. Pohříchu však Patrick údržbu svěřeného dopravního prostředku trestuhodně zanedbával, takže hluk sklápějícího se valníku Charlese probudil a ten v posledním okamžiku stačil před hromadou padajících pilin uniknout.

Poté, co šéřfinspektor Barnaby, na základě podnětu majitele pily, kterému již došla trpělivost s přespáváním Charlese v areálu jeho firmy, začal celý incident šetřit, uvědomil si John, že Patrickova výpověď by mohla vyvolat podezření, že jej do míst, kde Charles spal, nasměroval záměrně. Proto Patrickovi pohrozil, že pokud se při podání vysvětlení ve stadiu před zahájením trestního stíhání, ke kterému byl šéřfinspektorem Barnabym předvolán, zmíní o tom, že mu dával pokyny, kam piliny vysypat, rozšíří v Caustonu informaci o jeho sexuální úchylice, což jej v místní puritánské společnosti zcela znemožní.

Patrick, který byl svými rodiči vždy veden k pravdomluvnosti, se po dlouhém vnitřním boji rozhodl, že vzdor Johnově pohružce vypoví při podání vysvětlení pravdu, a to bez ohledu na to, jaké to pro něj může mít následky. Aby však měl k podání pravdivého vysvětlení dost odvahy, vypil půl lahve kvalitní whisky. V době, kdy v důsledku požitého alkoholu již nebyl vůbec schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání, se rozhodl, že k podání vysvětlení na policejní stanici do Caustonu dojede svým traktorem. Ačkoliv traktorem jel za poměrně silného provozu, naštěstí nezpůsobil žádnou dopravní nehodu, ale jeho nemalé potíže při parkování traktoru před policejní stanici neunikly pozornosti bdělého konstábla Jonese. Následně bylo zjištěno, že Patrick má v krvi více než 1‰ alkoholu.

Nakonec vše dobře dopadlo: Patrick podal pravdivé vysvětlení, jeho trestní stíhání bylo na doporučení šéřfinspektora Barnabyho podmíněně zastaveno a John, který nakonec udělal dobrý skutek a svoji pohružku nesplnil, byl po zásluze potrestán.

!!! Případ posuzujte podle českého trestního práva hmotného a procesního !!!

O t á z k y:

①

Jak právně posoudíme jednání Johna? Odůvodněte.

②

Jak právně posoudíme jednání Patricka, které následovalo po Johnově pohrůžce v souvislosti s podáním vysvětlení? Bylo vůbec možné jeho trestní stíhání podmíněně zastavit? Odůvodněte.

③

Předpokládejme, že na myšlenku použít traktor k cestě na policejní stanici do Causton, přivedla Patricka jeho sestra Charlotte. Ta si v té době totiž byla dobře vědoma toho, že její bratr je pod vlivem alkoholu, že má vratkou chůzi, zpomalené reakce a že je poněkud nesoustředěný. Bála se, že když půjde do Causton po rušné silnici pěšky, mohl by jej nějaký nepozorný řidič srazit, a měla za to, že v traktoru bude její bratr v bezpečí. V žádném případě si však Charlotte nebyla vědoma, že by se její bratr nacházel dokonce ve stavu nepřičetnosti.

Jak právně posoudíme jednání Charlotte? Odůvodněte.

④

Předpokládejme, že Johnův nezdárný syn George byl stíhán pro skutek záležející v tom, že sprejem poškodil fasádu domu, ve kterém bydlel Patrick, a to jako mstu zato, že svojí výpovědí dostal tatínka do kriminálu. Tím měl George spáchat přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 TZ. Poškozený majitel domu se již v přípravném řízení řádně připojil k trestnímu stíhání proti Georgeovi s nárokem na náhradu škody, jejíž výši doložil znaleckým posudkem. Po zahájení hlavního líčení poškozený vzal uplatněný nárok v celém rozsahu zpět, neboť již před čtrnácti dny o povinnosti George k náhradě škody rozhodl soud v řízení ve věcech občanskoprávních. Poškozený tak učinil přesto, že uvedený rozsudek dosud ještě nenabyl právní moci, neboť se proti němu George odvolal. Soud vzal zpětvzetí nároku na vědomí, poznamenal je do protokolu o hlavním líčení, avšak poškozenému umožnil nadále se hlavního líčení účastnit a dokonce mu umožnil klást vyslychaným osobám otázky a pronést závěrečnou řeč.

Byl postup poškozeného a soudu správný? Odůvodněte.

⑤

Předpokládejme nyní, že Johnův syn George byl v době svého činu i v době řízení o něm mladistvý. Poté, co si soud pro mládež podanou obžalobu a celý trestní spis podrobně prostudoval, zjistil, že státní zástupce při podání obžaloby přehlédl, že ze zcela jednoznačných a kategorických závěrů znaleckého posudku dvou znalců (z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii, resp. z odvětví psychologie se specializací na dětskou psychologii), který byl v přípravném řízení zpracován a který byl v trestním spise založen, že v důsledku zanedbané výchovy ze strany Johna mladistvý George v době svého činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost svého jednání. Jak bude soud pro mládež dále postupovat za předpokladu, že George byl až dosud zcela bezúhonný? Odůvodněte.

⑥

John byl za svůj čin odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Po několika letech podal žádost o podmíněné propuštění a příslušný okresní soud jeho žádosti vyhověl. Usnesení soudu o podmíněném propuštění nabylo právní moci, protože odsouzený i státní zástupce se vzdali práva stížnosti. Teprve následně soud zjistil, že vycházel z chybně stanovené délky výkonu trestu, která je potřebná k podání žádosti o podmíněné propuštění, v důsledku čehož Johna propustil o několik měsíců dříve. Může být zjednána náprava? Odůvodněte.

⑦

Předpokládejme nyní, že Patrickovo trestní stíhání nebylo podmíněně zastaveno, ale že byl za svůj čin odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 2 let, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu 3 let, a dále k peněžitému trestu, jehož zaplacení bylo povoleno ve splátkách. Poslední splátku peněžitého trestu Patrick zaplatil několik dní před uplynutím zkušební doby podmíněného odsouzení. Hned druhý den po uplynutí této zkušební doby podal Patrick soudu žádost o rozhodnutí, že se ve zkušební době osvědčil. Již po čtrnácti dnech od podání žádosti bylo příslušným soudem žádosti vyhověno a takové usnesení nabylo právní moci dnem jeho vyhlášení, protože se strany vzdaly práva stížnosti. Bude po právní moci tohoto rozhodnutí o osvědčení se nadále ve výpisu z evidence Rejstříku trestů uváděn uložený podmíněný trest odnětí svobody? Odůvodněte.

VRAŽDY V MIDSOMERU

Ř e š e n í

Upozornění:

1. Mezititulky nejsou součástí řešení. Slouží jen pro lepší orientaci posluchačů v řešení.
2. Text psaný kurzivou není součástí řešení. Slouží jen jako vysvětlení pro posluchače.

①

John spáchal jako nepřímý pachatel (§ 22 odst. 2 TZ) pokus zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1, § 140 odst. 2, 3 písm. j) TZ ve vícečinném souběhu se zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. e) TZ.

Odůvodnění vraždy podle § 140 odst. 2 TZ

John chtěl, aby byl Charles zasypan pilinami a v nich se udusil, tedy jednal v přímém úmyslu (§ 15 odst. 1 písm. a/ TZ), aby byl Charles usmrcen ve smyslu ustanovení o trestném činu vraždy podle § 140 TZ.

John na místě vyčkával příjezdu valníku s pilinami, takže se nejednalo o tzv. prostou, situační vraždu (v náhlém hnutí myslí, v afektu) toliko ve smyslu § 140 odst. 1 TZ, ale jednalo se o tzv. vraždu úkladnou, premeditativní, spáchanou „s rozmyslem“ ve smyslu § 140 odst. 2 TZ.

(Nešlo však o vraždu spáchanou „po předchozím uvázení“, tj. po předchozím podrobném racionálním uvázení, plánování a přípravě, protože nápad využít příhodné situace dostal, až když uviděl Charlese spícího v pilinách.)

Odůvodnění vraždy podle § 140 odst. 3 písm. j) TZ

Johnovi bylo známo, že po Charlesově smrti zdědí louku Charlesův syn, o kterém věděl, že by byl ochoten část louky Johnovi prodat, a to dokonce i pod cenou. John tedy chtěl Charlese usmrtit v úmyslu, aby po jeho smrti výhodně získal část louky, tedy v úmyslu získat pro sebe majetkový prospěch ve smyslu ustanovení § 140 odst. 3 písm. j) TZ.

(Majetkový prospěch pachatele nemusí být přímým důsledkem usmrcení, ale může být i důsledkem nepřímým.)

(Není zcela vyloučeno uvažovat též o posouzení činu rovněž jako vraždy spáchané „zvláště trýznivým způsobem“ podle § 140 odst. 3 písm. i) TZ, spočívajícím v psychických a fyzických útrapách oběti spojených s pozvolným umíráním v důsledku dušení se pod hromadou pilin, ze které se nemůže vyhrabat – viz 42/1994 Sb. rozh. tr., kde šlo ovšem o spoutanou oběť zastlanou peřinami.)

Odůvodnění pokusu

John nasměroval Patricka s valníkem s pilinami do místa, kde Charles spal, a to v úmyslu, aby byl Charles pilinami zasypan a zadusil se, přičemž valník se již začal sklápět, avšak Charlesovi se podařilo před hromadou padajících pilin uniknout, takže k jeho usmrcení nedošlo.

John (prostřednictvím Patricka) tak již začal uskutečňovat jednání, které mělo bezprostřední význam pro dokonání (sypání hromady pilin ze sklápějího se valníku na spícího Charlese, tj. užití „nástroje“ k usmrcení), ale k dokonání činu (k usmrcení Charlese) nedošlo.

Jednání tak posoudíme jako pokus ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 TZ.

Odůvodnění nepřímého pachatelství

John zasypaní Charlese pilinami neprováděl sám (vlastnoručně), ale ke spáchání činu využil řidiče Patricka, který piliny na valníku vezl, a kterého nasměroval právě do místa, kde Charles spal. Patrick přitom o spícím Charlesovi neměl ani tušení, a tedy nevěděl, že by svým jednáním mohl naplňovat zákonné znaky trestného činu proti životu a zdraví.

John tak ke spáchání trestného činu užil (jako živý nástroj) jinou osobu, a to osobu jednající v omylu (patrně nezaviněném), takže taková osoba žádný trestný čin nespáchala.

(I kdybychom snad uvažovali o tom, že se řidič Patrick měl a mohl osobně přesvědčit, kam náklad vysypává a nespolehat se na „navigaci“ ze strany Johna, tj. že jednal v nevědomé nedbalosti, nešlo by opět z jeho strany o trestný čin, protože nedbalostní zavinění [usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 TZ] je v případě pokusu beztrestné.)

John svůj trestný čin tak spáchal jako tzv. nepřímý pachatel podle § 22 odst. 2 TZ.

Odůvodnění kategorie trestného činu - zvlášť závažného zločinu

Trestný čin vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. j) TZ je úmyslný trestný čin (úmyslná forma zavinění je ve znacích skutkové podstaty výslovně vyjádřena), na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 20 let, tedy s horní hranicí vyšší než 5 let. Podle § 14 odst. 3 TZ se proto jedná o zvlášť závažný zločin.

Odůvodnění vydírání podle § 175 odst. 1 TZ

John chtěl (úmysl přímý - § 15 odst. 1 písm. a) TZ), aby Patrick při podání vysvětlení zamlčel, že mu John dával pokyny, kam piliny z valníku vyklopit, tedy nutil jej, aby něco opomenul.

Prostředkem donucování byla pohrůžka, že v opačném případě rozšíří informaci o jeho sexuální úchylce, čímž bude ve společnosti zcela znemožněn, tedy pohrůžka jinou těžkou újmu.

John tak pohrůžkou jinou těžkou újmu Patricka nutil, aby něco opomenul.

Takové jednání je trestným činem vydírání podle § 175 odst. 1 TZ.

Odůvodnění vydírání podle § 175 odst. 2 TZ

John takto Patricka nutil proto, že byl předvolán k podání vysvětlení [§ 158 odst. 3 písm. a) TŘ] ve stadiu před zahájením trestního stíhání.

Svědkiem v ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) TZ je míněna nejen osoba, která již byla předvolána jako svědek k podání svědecké výpovědi a má proto již procesní postavení svědka (tzv. svědek ve „formálním smyslu“), ale je zde míněn svědek v „materiálním smyslu“, tedy osoba, která svými smysly vnímala určité relevantní skutečnosti, byť by dosud nebyla předvolána nebo byť by o ní orgány činné v trestním řízení dokonce dosud ani nevěděly.

Jestliže tedy svědkem ve smyslu uvedeného ustanovení je obecně osoba, která svými smysly vnímala skutečnosti relevantní pro trestní řízení (tedy bez ohledu na její procesní „status“ v dané době), je třeba za svědka považovat i osobu podávající vysvětlení, byť by dosud nebyla předvolána k výslechu jako svědek k podání svědecké výpovědi.

(Zákon zde hovoří o vydírání „v souvislosti s výkonem povinnosti svědka“, nikoliv o vydírání v úmyslu působit „na výkon povinnosti svědka“.)

John tak trestný čin vydírání spáchal na svědkovi v souvislosti s výkonem jeho povinnosti ve smyslu ustanovení § 175 odst. 2 písm. e) TZ.

Odůvodnění kategorie trestného činu - zločinu

Trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1, 2 TZ je trestný čin úmyslný (§ 13 odst. 2 TZ) a zákon na něj stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 8 let, tedy s hranicí vyšší než 5 let. Podle § 14 odst. 3 TZ se proto jedná o zločin.

Odůvodnění souběhu

Skutek je souhrn všech vnějších projevů vůle pachatele (souhrn všech jednání), která jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, jsou-li zahrnuta zavinění.

John měl nejprve vůli usmrtit Charlese a tuto vůli projevil tím, že Patricka s valníkem nasměroval do míst, kde Charles spal. Teprve když začala policie případ šetřit, pojal John vůli ovlivnit výpověď Patricka na policii a tuto vůli projevil tím, že mu pohrozil újmou na jeho pověsti.

Oba trestně relevantní následky (ohrožení zájmu na ochraně života Charlese, resp. porušení zájmu na ochraně svobody rozhodování Patricka) byly způsobeny různými jednáními (zasypáním Charlese pilinami, resp. pohrůzkou jiné těžké újmy Patrickovi), takže jde o dva samostatné skutky.

Druhý skutek byl spáchán v době, kdy policie započala první skutek teprve šetřit. Oba skutky tak byly logicky spáchány dříve, než byl za některý z nich vyhlášen odsuzující rozsudek nebo doručen trestní příkaz (§ 43 odst. 2 TZ).

Jedná se proto o souběh, a to o souběh vícečinný.

(Nejedná se o návod, resp. o pokus návodu, k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 TZ, a to jednak proto, že Patrick byl policejním orgánem předvolán prozatím pouze k podání „vysvětlení“ a nikoliv již k podání „svědecké výpovědi“ [křivé vysvětlení je pouhým přestupkem podle § 6 zák. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích], a dále proto, že Patrick se o zamlčení podstatných skutečností ve svém vysvětlení ani nepokusil, takže nebyla splněna podmínka tzv. akcesority účastenství [viz návěti § 24 odst. 1 TZ], v důsledku čehož by se ze strany Johna mohlo jednat jen o pokus návodu, tedy o přípravu, ta však u trestného činu podle § 346 není trestná [§ 20 odst. 1 TZ]).

②

**Patrick spáchal přečin opilství podle § 360 odst. 1 TZ (kde kvazideliktem je přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ).
Podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 TŘ bylo možné.**

(Předmětem otázky bylo jen jednání Patricka, které následovalo až po Johnově pohrůžce v souvislosti s podáním vysvětlení. Předmětem otázky tak nebylo Patrickovo jednání záležející ve vyklápění valníku s pilinami.)

Odůvodnění nepřičetnosti

Patrick jel traktorem poté, co v důsledku požitého alkoholu nebyl schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání.

Alkohol (whisky) je podle § 130 TZ návyková látka.

Stav, kdy osoba není schopna rozpoznat protiprávnost svého jednání, je podle § 26 TZ stavem nepřičetnosti.

(Předně bude třeba nejdříve zjistit, zda se nejednalo o případ actio libera in causa [§ 360 odst. 2 TZ], a teprve pokud nikoliv, zda subsidiárně nejde o trestný čin opilství [§ 360 odst. 1 TZ].

Odůvodnění vyloučení případů actio libera in causa

Patrick úmyslně (§ 15 odst. 1 písm. a/ TZ) požíval návykovou látku v úmyslu dodat si odvahy k podání pravdivého vysvětlení, čímž si přivodil stav nepřičetnosti.

Návykovou látku sice požíval úmyslně, nikoliv však v úmyslu spáchat trestný čin, ale v úmyslu trestněprávně indiferentním. Nejedná se proto o případ actio libera in causa dolosa (tzv. opití se na kuráž) ve smyslu § 360 odst. 2 TZ.

V době, kdy začal návykovou látku požívat, ještě neuvažoval, že po jejím požití bude řídit motorové vozidlo; takové rozhodnutí učinil až v době, kdy již byl v důsledku požitého alkoholu ve stavu nepřičetnosti. Nadto přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ, který by mohl být spáchán (viz níže) je čin úmyslný (§ 13 odst. 2 TZ). Nejedná se proto o případ actio libera in causa culposa ve smyslu § 360 odst. 2 TZ.

Odůvodnění opilství a kvazideliktu

(Zbývá se zabývat subsidiární aplikací ustanovení § 360 odst. 1 TZ o trestném činu opilství. To předpokládá nejen zaviněné přivození si nepřičetnosti, ale i splnění objektivní podmínky záležející ve spáchání „činu jinak trestného“ [kvazideliktu] v tomto stavu.)

Patrick si návykovou látkou zaviněně přivodil stav nepřičetnosti (viz výše) a v tomto stavu řídil motorové vozidlo (traktor).

Jízda motorovým vozidlem představuje činnost, která zásadně vyžaduje stav plné pozornosti, soustředění a pohotových reakcí. Ovlivnění alkoholem (při hodnotách nad 1‰ zásadně vždy) vylučuje takové fyzické a psychické schopnosti, které jsou potřebné k řádnému ovládnutí motorového vozidla. Jednalo se tedy o „stav vylučující způsobilost“.

Patrick jel traktorem za poměrně silného provozu, tedy vykonával činnost, ze které plynulo ohrožení života a zdraví lidí a ohrožení majetku, tj. možnost poruchy těchto

chráněných zájmů. *(Nevyžaduje se konkrétní ani bezprostřední nebezpečí, ale postačí abstraktní a nikoliv bezprostřední možnost vzniku poruchy.)*

Patrick tak ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, vykonával činnost, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku. To naplňuje (s ohledem na nepřičetnost vyjma samozřejmě znaků charakterizujících trestně odpovědného pachatele a zavinění) zákonné znaky trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ.

Činem jinak trestným (kvazideliktem), kterého se Patrick ve stavu nepřičetnosti dopustil, tak je čin jinak trestný jako ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ.

Odůvodnění kategorie trestného činu - přečinu

Na trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 TZ stanoví zákon trest odnětí svobody na 3 až 10 let. Avšak z téhož ustanovení vyplývá, že dopustí-li se pachatel (ve stavu nepřičetnosti vyvolaném zaviněným požitím návykové látky) činu jinak trestného (kvazideliktu), na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

Na čin jinak trestný jako ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ stanoví zákon trest odnětí svobody s horní hranicí 1 roku.

Patrickovi tak za trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 TZ (kde činem jinak trestným je čin jinak trestný jako ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ) hrozí trest odnětí svobody až na 1 rok.

Z uvedeného tak vyplývá, že s ohledem na ustanovení § 14 odst. 2 TZ bude v daném případě trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 TZ přečinem.

Odůvodnění podmíněného zastavení

Podle ustanovení § 307 odst. 1 TŘ je (při splnění dalších zákonných podmínek) možno trestní stíhání podmíněně zastavit jen v řízení vedeném pro skutek právně kvalifikovaný jako přečin.

Jak shora uvedeno, Patrickovo jednání je přečinem opilství podle § 360 odst. 1 TZ.

Podmíněné zastavení trestního stíhání je proto podle § 307 odst. 1 TŘ je v tomto případě v zásadě možné.

③

Charlotte se žádného trestného činu nedopustila.

Odůvodnění návodu

Charlotte věděla, že její bratr Patrick je pod vlivem alkoholu, že má vratkou chůzi, zpomalené reakce a že je poněkud nesoustředěný. Tedy věděla, že v důsledku požitého alkoholu není způsobilý řádně motorové vozidlo ovládat. S tímto vědomím úmyslně vyvolala v Patrickovi rozhodnutí, aby jel po rušné silnici traktorem, tedy aby ve stavu vylučujícím způsobilost řídil motorové vozidlo, čímž mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo majetek.

Podrobněji ke znakům trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky viz řešení otázky č. ② shora.

Charlotte tak v Patrickovi vzbudila rozhodnutí, aby spáchal přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ, tedy navedla jej ke spáchání trestného činu ve smyslu ustanovení o návodu podle § 24 odst. 1 písm. b) TZ.

Odůvodnění nesplnění podmínky akcesority

Podmínkou trestnosti účastenství (tj. též ve formě návodu) podle návěti § 24 odst. 1 TZ je, že se hlavní pachatel o trestný čin alespoň pokusil (princip tzv. akcesority účastenství).

Jednání, kterého se Patrick ve stavu nepřičetnosti dopustil (viz výše) je sice „činem jinak trestným“ (kvazideliktem), nikoliv však „trestným činem“. Patrick tedy ve stavu nepřičetnosti žádný „trestný čin“ nespáchal, tím méně se o něj ani nemohl pokusit.

Nebyla tedy splněna podmínka tzv. akcesority účastenství, vyjádřená v návěti § 24 odst. 1 TZ, takže jednání Charlotte nemůžeme být posuzováno jako návod k trestnému činu (§ 24 odst. 1 písm. b) TZ).

Odůvodnění beztrestnosti přípravy

(Zbývá zvážit subsidiární možnost posouzení jednání Charlotte jako přípravy ve formě návodu podle § 20 odst. 1 TZ.)

Podle ustanovení § 20 odst. 1 TZ je příprava trestná pouze u zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3 TZ) a navíc jen tehdy, pokud to zákon u příslušného ustanovení výslovně stanoví.

Na čin jinak trestný jako ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TZ stanoví zákon trest odnětí svobody s horní hranicí 1 roku, tedy hranicí nižší, než 10 let, resp. nižší než 5 let, takže se podle § 14 odst. 2 TZ jedná pouze o přečin a nikoliv o zvlášť závažný zločin.

Kromě toho, u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ není zákonem stanovena trestnost přípravy.

Jednání Charlotte tak nemůže být posouzeno ani jako příprava k trestnému činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 20 odst. 1, § 274 odst. 1 TZ.

(Pokud by Charlotte věděla, že Patrick je ve stavu nepřičetnosti, pak bychom její jednání posoudili jako nepřímé pachatelství podle § 22 odst. 2, § 274 odst. 1 TZ. Vzhledem k tomu, že si však Charlotte nebyla vědoma toho, že se její bratr nachází ve stavu nepřičetnosti, je nadbytečné zabývat se otázkou, zda se nedopustila nepřímého pachatelství, protože nepřímé pachatelství „z nedbalosti“ [tj. že to Charlotte měla a mohla vědět] nepřichází do úvahy.)

(Pokud jde o trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 TZ, tak jde o tzv. „vlastnoruční delikt“. Nepřímé pachatelství ani spolupachatelství ve vztahu k tomuto trestnému činu nepřichází v úvahu.)

④

Postup poškozeného i soudu byl zcela správný.

Odůvodnění řádného a včasného uplatnění nároku

Podle § 43 odst. 3 TŘ má poškozený právo navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost mj. k náhradě škody, která byla trestným činem (přesněji: stíhaným skutkem) způsobena, přičemž návrh je třeba učinit u hlavního líčení nejpozději před zahájením dokazování. Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje.

Pokud tedy poškozený svůj nárok uplatnil již v přípravném řízení a řádně jej doložil znaleckým posudkem co do důvodu i co do výše, uplatnil nárok na náhradu škody řádně a včas, takže by nebylo důvodu o jeho nároku v adhezním řízení nerozhodovat.

Odůvodnění nemožnosti uplatňovat nárok

Podle § 44 odst. 3 TŘ návrh nelze podat, pokud o nároku již bylo rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném řízení. Takovým rozhodnutím se zde míní i rozhodnutí dosud nepravomocné.

Vydání rozhodnutí o uplatňovaném nároku v občanskoprávním nebo jiném řízení tak brání tomu, aby o „témže“ nároku znovu rozhodoval ještě soud v adhezním řízení.

(Pokud by totiž poškozený v trestním řízení uplatněný nárok sám nevzal zpět, soud v trestním řízení by podle § 206 odst. 3, 4 TŘ rozhodl tak, že se poškozený se svým nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení nepřipouští.)

Postup poškozeného, který po zahájení hlavního líčení vzal v celém rozsahu uplatněný nárok na náhradu škody zpět, tak byl zcela správný.

Odůvodnění zachování procesních práv poškozeného

Skutečnost, že poškozený již nadále nemůže v trestním řízení uplatňovat svůj nárok na náhradu škody (tedy že již není subjektem adhezního řízení), však nic nemění na jeho dalších „procesních právech“ poškozeného jako subjektu trestního řízení a strany v hlavním líčení (§ 12 odst. 6 TŘ).

Zůstává mu tak plně zachováno mimo jiné právo zúčastnit se hlavního líčení (§ 43 odst. 1 TŘ), právo klást vyslychaným osobám otázky (§ 215 odst. 1 TŘ) a právo přednést závěrečnou řeč (§ 216 odst. 2 TŘ).

Postup soudu, který poškozenému nadále umožnil vykonávat tato oprávnění, tak byl zcela správný.

⑤

Samosoudce trestní stíhání zastaví, a to

- podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c), § 172 odst. 1 písm. e) TŘ, nebo

- podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c), § 172 odst. 1 písm. b) TŘ.

Odůvodnění provinění a příslušnosti samosoudce

Byl-li George mladistvý (§ 2 odst. 1 písm. c/ ZSVM), tak podle § 6 odst. 1 ZSVM se jeho trestný čin označuje jako provinění.

Na provinění poškození cizí podle § 228 odst. 2 TZ je stanoven trest odnětí svobody s horní hranicí 1 roku, tedy nepřevyšující 5 let.

K řízení o takovém provinění je podle § 314a odst. 1 TŘ příslušný samosoudce.

(Ze zadání vyplývá, že George byl až dosud bezúhonný, takže případ předvídaný § 314a odst. 2 TŘ se neuplatní.)

Odůvodnění přezkoumání obžaloby samosoudcem

Podle § 314c odst. 1 TŘ po doručení obžaloby samosoudce tuto obžalobu předběžně neprojednává (jak by tomu mohlo být v senátní věci), ale přezkoumá ji ze stejných hledisek, uvedených v § 181 odst. 1 a § 186 TŘ, jako by učinil předseda senátu v případě, že k řízení by byl příslušný senát.

Odůvodnění vyloučení trestní odpovědnosti mladistvého

Podle § 5 odst. 1 ZSVM mladistvý, který v době spáchání trestného činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

Odůvodnění rozhodnutí

(Názory na povahu „rozumové a mravní vyspělosti“ se v teorii různí.)

a)

Považujeme-li nedostatek rozumové a mravní vyspělosti za zvláštní případ (důvod nepřičetnosti [Šámal P. a kol., Trestní právo hmotné, 8. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 160]:

V takovém případě samosoudce trestní stíhání podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c) TŘ zastaví, a to z důvodu podle § 172 odst. 1 písm. e) TŘ, tj. proto, že obviněný nebyl v době činu pro nepřičetnost trestně odpovědný.

b)

Považujeme-li nedostatek rozumové a mravní vyspělosti za samostatný důvod vyloučení trestní odpovědnosti [Jelínek J. a kol., Trestní právo hmotné, 6. vydání, Praha: Leges, 2017, str. 214]:

V takovém případě samosoudce trestní stíhání podle § 314c odst. 1 písm. a), § 188 odst. 1 písm. c) TŘ zastaví, a to z důvodu podle § 172 odst. 1 písm. b) TŘ, tj. proto, že skutek není trestným činem, neboť jej nespáchal trestně odpovědný pachatel.

©

Náprava nemůže být žádným mimořádným opravným prostředkem zjednána.

(Ze zadání plyne, že usnesení o podmíněném propuštění nabylo právní moci. Proto se zaměříme pouze na mimořádné opravné prostředky.)

Odůvodnění nepřijatelnosti dovolání

Dovolání nelze podat, protože nejde o rozhodnutí soudu učiněné ve druhém stupni, ale o rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 265a odst. 1 TŘ), a nadto nejde o žádné z rozhodnutí ve věci samé, uvedených v § 265a odst. 2 písm. a) až h) TŘ, proti nimž lze dovolání podat.

Odůvodnění nepřijatelnosti stížnosti pro porušení zákona

Stížnost pro porušení zákona by bylo možno podat (§ 266 odst. 1 TŘ), protože se jedná o rozhodnutí soudu, jímž byl porušen zákon.

Bylo by možné dosáhnout i rozsudku Nejvyššího soudu, jehož výrokem by bylo vysloveno, že napadeným rozhodnutím byl porušen zákon (§ 268 odst. 2 TŘ).

Ale ani to by nevedlo ke zjednání nápravy, protože podle § 269 odst. 1 TŘ se výrok podle § 268 odst. 2 TŘ nedotýká právní moci napadeného rozhodnutí a zrušit takové rozhodnutí je možno pouze v případech, kdy byl zákon porušen v neprospěch obviněného (§ 269 odst. 2 TŘ).

Odůvodnění nepřijatelnosti obnovy

Návrh na obnovu řízení nelze podat, protože nejde o žádné z rozhodnutí, které by bylo možno napadnout obnovou (§ 277 odst. 1 TŘ).

⑦

Podmíněný trest odnětí svobody bude i nadále uváděn ve výpisu z evidence Rejstříku trestů, protože podle § 105 odst. 5 TZ lze odsouzení zhladit pouze jako celek, přičemž v době právní moci rozhodnutí soudu o osvědčení se podmíněně odsouzeného totiž ještě neuplynula doba potřebná k rozhodnutí soudu o zhlazení peněžitého trestu podle § 105 odst. 1 písm. e) TZ, a tím spíše nemohl soud o takovém zhlazení ještě rozhodovat.

Odůvodnění fikce neodsouzení u podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody

Jestliže podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době podmíněného odsouzení řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, rozhodne soud podle § 83 odst. 1 TZ, že se osvědčil. Podle § 83 odst. 4 TZ se pak na odsouzeného hledí, jako by nebyl odsouzen. V případě samotného podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody tak fikce „neodsouzení“ nastane právní mocí rozhodnutí o osvědčení se.

Odůvodnění fikce neodsouzení u peněžitého trestu

Podle § 105 odst. 1 písm. e) TZ soud odsouzení k peněžitému trestu za úmyslný trestný čin zhladí, vedl-li odsouzený řádný život po dobu 1 roku po výkonu trestu. Podle § 106 TZ bylo-li odsouzení zhlazeno, hledí se na odsouzeného, jako by nebyl odsouzen.

V případě samotného peněžitého trestu tak fikce „neodsouzení“ tak nastane až právní mocí výroku soudu o zhlazení.

Odůvodnění nesplnění lhůty pro zahlazení peněžitého trestu

Jelikož Patrick poslední splátku peněžitého trestu zaplatil teprve „několik dní před uplynutím zkušební doby podmíněného odsouzení“ a jelikož současně žádost o rozhodnutí o osvědčení se byla podána „hned druhý den po uplynutí zkušební doby“ a právní moc rozhodnutí o osvědčení se nastala již „po čtrnácti dnech od podání žádosti“, je nepochybné, že v době právní moci rozhodnutí o osvědčení se ve zkušební době podmíněného odsouzení (kdy by jinak mohla nastat fikce neodsouzení k samotnému podmíněnému trestu odnětí svobody) ještě neuplynula jednoroční lhůta vedení řádného života po výkonu peněžitého trestu, po jejímž uplynutí by teprve mohl soud na žádost odsouzeného rozhodovat o zahlazení odsouzení k peněžitému trestu a takové rozhodnutí by následně nabylo právní moci, tj. kdy by nastala fikce neodsouzení k samotnému peněžitému trestu podle § 105 odst. 1 písm. e) TZ.

Odůvodnění odpovědi

Podle § 105 odst. 5, 6 TZ lze odsouzení zahladit jedině jako celek, resp. účinky, že se na odsouzeného hledí, jako by nebyl odsouzen, mohou nastat jedině k odsouzení jako celku.

Jelikož v okamžiku právní moci rozhodnutí o osvědčení se podmíněně odsouzeného Patricka ještě nebylo pravomocným rozhodnutím soudu zahlazeno odsouzení k peněžitému trestu, potom se stran všech uložených trestů se na něj ještě nehledí, jako by odsouzen nebyl, bude ve výpisu z evidence Rejstříku trestů nadále uváděno jeho odsouzení k podmíněnému trestu odnětí svobody.
